

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Філологічний факультет

Кафедра сучасної української мови

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філологічного факультету

доц. Ярослав РЕДЬКВА

«29» серпня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

Сучасна українська мова (Синтаксис, част. I)

(назва навчальної дисципліни)

обов'язкова

Освітньо-професійна
програма

«Українська мова та література»

Спеціалізація

V11.01 Філологія (Українська мова та література)

Спеціальність

V11 Філологія

Галузь знань

V Культура, мистецтво та гуманітарні науки

Рівень вищої освіти

перший бакалаврський

Факультет

філологічний

Мова навчання

українська

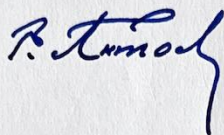
Чернівці – 2025

Робоча програма навчальної дисципліни «Сучасна українська мова (Синтаксис, част. I)» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Українська мова та література»

Розробник: Кульбабська Олена Валентинівна – професор кафедри сучасної української мови, доктор філологічних наук, професор.

Викладач: Кульбабська Олена Валентинівна – професор кафедри сучасної української мови, доктор філологічних наук, професор.

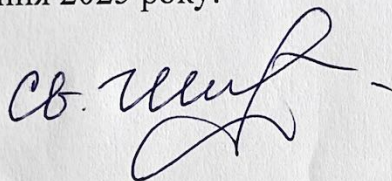
Погоджено з гарантом ОП

Володимир АНТОФІЙЧУК

Затверджено на засіданні кафедри сучасної української мови
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року.

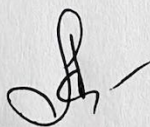
Завідувач кафедри

Світлана ШАБАТ-САВКА

Погоджено методичною радою філологічного факультету
Протокол № 1 від «27» серпня 2025 року.

Голова методичної ради

Алла АНТОФІЙЧУК

Мета навчальної дисципліни: усебічне висвітлення актуальних питань сучасного синтаксису спонукає до зосередження уваги академічної спільноти щонайменше на двох основних вимірах цієї проблеми – теоретичному й прикладному. Опис відкритих і прихованих способів фіксації думки в мові на рівні простого двоскладного речення та його трансформацій збагачують нове вчення про речення-висловлення, спрямоване на розкриття національної специфіки оформлення думки в різних типах граматичної організації. У продуктивному аспекті (зміст → форма) речення є багатоаспектною одиницею, семантичну структуру якої виформовують три основні компоненти: сигніфікативний, референтний і прагматичний. Кожний із цих компонентів охоплює низку найважливіших змістових одиниць, використання яких дає змогу мовцеві найбільш повно й чітко представити в тексті свій образ картини світу відповідно до власних комунікативних інтенцій і потенційних можливостей адресата.

Мета обов'язкової освітньої компоненти (цикл професійної підготовки) – навчити студентів першого освітнього рівня «Бакалавр» предметної спеціальності В11.01 Філологія (українська мова та література)» з-поміж різноманіття підходів до синтаксичних одиниць різних рівнів – «малого синтаксису» (синтаксем і словосполучень) і «великого синтаксису» (простих і складних речень, надфразних єдностей) як самостійного класу утворень – вирізнити такі теоретичні ідеї та концепції, що найповніше відбивають сучасний стан синтаксичної науки й мають більшу пояснювальну силу; звернути особливу увагу на проблемні питання, що перебувають нині в центрі зацікавлень теоретиків-синтаксистів і отримують неоднозначні розв'язання; допомогти студентам пізнати й осмислити синтаксис у поняттях, які були б спроможні охопити внутрішню єдність синтаксичних одиниць і категорій, ієрархічні відношення між ними.

Процес формування мовленнєвої компетенції студентів під час вивчення синтаксем, словосполучень і простих двоскладних речень потребує розв'язання низки *завдань*, зокрема:

1) дати студентам достатній обсяг знань із синтаксичного ладу української мови, що стала б підґрунтям для формування наукового світогляду майбутніх викладачів-філологів, а також їхніх мовленнєвих умінь і навичок (о с в і т н ь о з м і с т о в и й а с п е к т);

2) навчити майбутніх педагогів-філологів ефективно користуватися синонімічним багатством мовних засобів, сприяючи постійному врізноманітненню граматичної будови мовлення (г р а м а т и к о с т и л і с т и ч н и й а с п е к т);

3) удосконалити навички й уміння студентів-бакалаврів використовувати різні типи простих двоскладних речень у власному мовленні – писемному та усному – та майбутній викладацькій діяльності (к о м у н і к а т и в н о д і я л ь н і с н и й а с п е к т).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є три синтаксичні одиниці, що перебувають в ієрархічній взаємодії: синтаксеми, словосполучення та прості двоскладні речення, – у формально-синтаксичному, семантико-синтаксичному та функційно-стилістичному аспектах.

Пререквізити:

ППО4. Сучасна українська мова (фонетика).

ППО6. Сучасна українська мова (лексикологія і лексикографія).

ППО14. Сучасна українська мова (морфологія, ч. I);

ППО18. Сучасна українська мова (морфологія, ч. II).

Результати навчання:

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики) в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Навчальна дисципліна «Сучасна українська мова (синтаксис словосполучення і речення)» спрямована на забезпечення та засвоєння таких **загальних і спеціальних компетентностей:**

Загальні:

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Фахові:

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

ФК 6. Здатність вільно, гнучко й ефективно використовувати українську мову, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у різних сферах життя.

ФК 7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

ФК 10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний (залежно від обраної спеціалізації) аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ФК 11. Здатність до надання консультацій з дотримання норм літературної мови та культури мовлення.

ФК 13. Здатність розуміти лінгвістику як особливу науку, що вивчає структуру і функціонування мови; володіти знаннями з усіх галузей мовознавства, історії української мови та сучасної української мови.

У результаті засвоєння змісту навчальної дисципліни студент/студентка має набути таких *програмних результатів навчання*:

ПРН 1. Вільно спілкуватися з професійних питань із фахівцями на нефахівцями державною та іноземними мовами усно й письмово, використовуючи їх для організації ефективної міжкультурної комунікації.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мов і літератур, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПРН 10. Знати норми літературної мови та вміти їх застосовувати у практичній діяльності.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 14. Використовувати мови, які передбачені програмою для вивчення, в усній та письмовій формі, у різних жанрово-стильових різновидах і регістрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному), для розв'язання комунікативних завдань у побутовій, суспільній, навчальній, професійній, науковій сферах життя.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

ПРН 16. Знайти й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, вміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати мовні, літературні, фольклорні явища й використовувати їх для розв'язання складних задач і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та/або навчання.

Опис навчальної дисципліни

Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин				Вид підсумкового контролю		
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	III	VI	5	150	44	31	-	-	73	2	іспит
Заочна	III	VI	5	150	6	4	-	-	140	-	іспит

Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма						заочна форма						
	усього	у тому числі					усього	у тому числі					
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	
Теми лекцій	Змістовий модуль 1. Загальні питання синтаксису. Синтаксема. Словосполучення												
Тема 1. Синтаксис української мови як лінгвістичне вчення та навчальна дисципліна.	2	2	--	-	-	-	10	-	-	-	-	10	
Тема 2. Типологія синтаксичних зв'язків і семантико-синтаксичних відношень у словосполученні, реченні та надфразній єдності.	6	4	2	-	-	-	10	-	-	-	-	10	
Тема 3. Типологія міні-	14	4	4	-	-	6	17	2	-	-	-	15	

мальних семантико-синтаксичних одиниць у сучасній граматичній теорії.												
Тема 4. Словосполучення як значеннєва мовна одиниця	12	4	2	-	-	6	15	-	-	-	-	15
Разом за ЗМ1	34	14	8	-	-	12	52	2	0	-	-	50
Теми лекцій	Змістовий модуль 2. Речення як основна одиниця синтаксису											
Тема 1. Просте речення та його релевантні ознаки.	12	4	-	-	2	6	10	-	-	-	-	10
Тема 2. Комунікативно-прагматичні та структурні типи простих речень у сучасній українській мові.	9	2	2	-	-	5	10	-	-	-	-	10
Тема 3. Типи підметів у сучасній синтаксичній класиології.	16	4	2	-	-	10	14	2	2	-	-	10
Тема 4. Структурно-семантичні та класифікаційні ознаки присудка.	18	4	4	-	-	10	19	2	2	-	-	15
Тема 5. Структурні та семантико-синтаксичні особливості поширювачів прислівного типу.	26	8	8	-	-	10	15	-	-	-	-	15

Тема 6. Типологія поширювачів неприслівного типу.	18	4	4	-	-	10	15	-	-	-	-	15
Тема 7. Синкретичні поширювачі речення: до проблеми кваліфікації та синтаксичного аналізу.	17	4	3	-	-	10	15	-	-	-	-	15
Разом за ЗМ 2	114	30	23	-	2	61	98	4	4	-	-	90
Усього годин	150	44	31	-	2	73	150	6	4	-	-	130

Тематика лекцій із переліком питань

№ теми	Назва теми
1.1	<p>Синтаксис української мови як лінгвістичне вчення та навчальна дисципліна ПЛАН</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет і завдання навчальної дисципліни. 2. Зв'язок синтаксису з іншими розділами мовознавства (<i>самостійно</i>). 3. Наукові засади вивчення синтаксису. 4. Синтаксис як система синтаксичних одиниць. 5. Фундаментальні поняття синтаксису (<i>самостійна робота з таблицею</i>). 6. Аспекти вивчення синтаксичних одиниць.
1.2	<p>Типологія синтаксичних зв'язків і семантико-синтаксичних відношень у словосполученні, реченні та надфразній єдності ПЛАН</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Синтаксичні зв'язки та семантико-синтаксичні відношення – базові поняття синтаксису. 2. Поняття про категорію валентності. 3. Типи синтаксичних зв'язків у різнорангових одиницях. Засоби їх вираження. 4. Семантико-синтаксичні відношення в синтаксисі української мови.
1.3	<p>Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць у сучасній граматичній теорії ПЛАН</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Елементарні та неелементарні синтаксичні одиниці.

	<p>2. Типологія синтаксем і їх морфологічні вияви:</p> <p>2. 1 у простому семантично елементарному реченні;</p> <p>2. 2 у простому семантично неелементарному реченні.</p>
1.4	<p>Словосполучення як значення мовна одиниця <i>ПЛАН</i></p> <p>1. Основні етапи становлення теорії словосполучення в слов'янському мовознавстві</p> <p>2. Словосполучення і синтаксема, словосполучення та речення: спільні й відмінні ознаки (самостійно).</p> <p>3. Поняття структурної та графічної схеми словосполучення.</p> <p>4. Класифікації словосполучень у сучасній українській мові.</p> <p>5. Засоби вираження синтаксичних зв'язків у словосполученні.</p> <p>6. Функції словосполучень.</p>
2.1	<p>Просте речення та його релевантні ознаки <i>ПЛАН</i></p> <p>1. Основні етапи становлення теорії речення в мовознавстві.</p> <p>2. Формально-синтаксична організація простого речення.</p> <p>3. Поняття синтаксичної парадигми речення.</p> <p>4. Семантико-синтаксична структура речення.</p> <p>5. Комунікативна будова простого речення.</p> <p>6. Синтаксичні функції простих речень.</p>
2.2	<p>Комунікативно-прагматичні та структурні типи простих речень у сучасній українській мові <i>ПЛАН</i></p> <p>1. Типи речень за комунікативною настановою.</p> <p>2. Поділ простих речень за модальністю.</p> <p>3. Класифікація речень за емоційним забарвленням.</p> <p>4. Типологія речень за характером предикативних відношень.</p>
2.3	<p>Типи підметів у сучасній синтаксичній класиології <i>ПЛАН</i></p> <p>1. Граматична природа члена речення.</p> <p>2. Типологія наукових підходів до підмета.</p> <p>3. Релевантні ознаки підмета (за І. Вихованцем).</p> <p>4. Основні критерії класифікації підмета як головного члена речення.</p> <p>5. Синтаксичні особливості однослівних номінативних та інфінітивних підметів.</p> <p>6. Еквіваленти однослівного номінативного підмета.</p> <p>7. Синтаксично нерозкладні підмети-словосполучення, їхні структурно-семантичні особливості.</p> <p>8. Специфіка семантично нерозкладних підметів-словосполучення.</p>

2.4	<p>Структурно-семантичні та класифікаційні ознаки присудка <i>ПЛАН</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Теоретичні засади вивчення присудка. 2. Визначення та найважливіші ознаки присудка як головного члена речення (за І. Вихованцем). 3. Основні критерії для типології присудка. 4. Дієслівний клас простих двоскладних речень. Прості дієслівні присудки. 5. Іменний клас простих двоскладних речень. Складені іменні присудки.
2.5	<p>Структурні та семантико-синтаксичні особливості поширювачів прислівного типу <i>ПЛАН</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нове у вивченні про другорядні члени речення. 2. Граматичні категорії поширювальних членів простого речення. 3. Об'єктні поширювачі структурної схеми речення: визначення, структурно-семантичні та функційні особливості. 1. Означальний прислівний поширювач: визначення, релевантні ознаки, функції. 4. Класифікація означальних поширювачів структурної схеми простого речення. 5. Принципи розмежування означальних та об'єктних прислівних поширювачів у сучасній українській мові. 6. Означальний поширювач субстантивного типу: визначення, семантичний діапазон, класифікації та функції.
2.6	<p>Типологія поширювачів неприслівного типу <i>ПЛАН</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Нове у вченні про другорядні члени речення. Прислівні та неприслівні (приреченнєві) поширювачі мінімальної структурної схеми речення. 2. Вчення про детермінанти. Визначення. Диференційні ознаки детермінантних членів речення. 3. Питання класифікації детермінантів. 4. Обставинні прислівні поширювачі, їхні диференційні ознаки. 5. Типи обставинних прислівних поширювачів та детермінантів з обставинною семантикою. 6. Типи суб'єктних та об'єктних детермінантів. 7. Детермінанти з синкретичним значенням (суб'єктно-обставинним та об'єктно-обставинним).
2.7	<p>Синкретичні поширювачі речення: до проблеми кваліфікації та синтаксичного аналізу <i>ПЛАН</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Визначення дуплексива як неприслівного поширювача в структурі простого речення. 2. Особливості присуб'єктного дуплексива. 3. Релевантні ознаки приоб'єктного дуплексива.

Тематика семінарських занять із переліком питань

№	Назва теми	Кількість годин
1		
...		

Тематика практичних занять із переліком питань

№	Назва теми	Кількість годин
1.1	<p>Типологія синтаксичних зв'язків і семантико-синтаксичних відношень на рівні словосполучення, різних типів простих і складних речень, надфразної єдності.</p> <p>Вид роботи</p> <p>I. <i>Усні відповіді з опорою на план практичного заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття категорії валентності в семантичному синтаксисі. 2. Сучасне вчення про прислівні та неприслівні зв'язки в синтаксисі. 3. Типи синтаксичного зв'язку на рівні складного речення (сурядний, підрядний і недиференційований). 4. Типи підрядного зв'язку на рівні словосполучення та складнопідрядного речення (передбачуваний / непередбачуваний зв'язки, обов'язковий / необов'язковий зв'язки). 5. Загальна типологія підрядних зв'язків у словосполученні. Засоби вираження підрядних зв'язків (форми слів, порядок слів, прийменники). 6. Типологія неприслівних синтаксичних зв'язків на рівні речення (предикативний, сурядний, детермінантний, напівпредикативний, пояснювально-уточнювальний, тяжіння). 7. Поняття семантико-синтаксичних відношень у синтаксисі, їх типологія. <p>II. <i>Виконання письмових завдань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Спишіть текст. Виділіть у ньому надфразні єдності, складні речення, 	2

	<p>прості речення і 5 словосполучень.</p> <p>2. Схарактеризуйте виписані синтаксичні одиниці за таким планом:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тип синтаксичної одиниці; - вияв синтаксичного зв'язку між компонентами; - засоби вираження синтаксичного зв'язку; - тип семантико-синтаксичних відношень між компонентами. 	
1.2	<p>Синтаксема як мінімальна синтаксична одиниця.</p> <p style="text-align: center;">Вид роботи</p> <p>I. <i>Усні відповіді з опорою на план практичного заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняттєвий обшир терміна «синтаксема». 2. Семантико-синтаксична валентність: визначення термінопоняття і критерії класифікації. 3. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць у складі простого елементарного речення. 4. Класифікація синтаксем у складі простого неелементарного речення. <p>II. <i>Виконання письмових завдань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Випишіть із простого елементарного речення предикатні й субстанційні синтаксеми, розберіть їх за схемою синтаксичного аналізу. 2. Поділіть неелементарне просте речення на базові та похідні синтаксеми. Випишіть їх і розберіть їх за схемою синтаксичного аналізу. 	4
1.3	<p>Словосполучення як значеннєва мовна одиниця.</p> <p style="text-align: center;">Вид роботи</p> <p>I. <i>Усні відповіді з опорою на план практичного заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Типи підрядного зв'язку у словосполученні (узгодження, кореляція, керування та прилягання). 2. Структурні й семантичні особливості елементарних словосполучень. 	2

	<p>3. Будова та семантико-синтаксичні особливості елементарних / неелементарних словосполучень.</p> <p>4. Класифікація словосполучень за морфологічним вираження головного та залежного компонентів і семантико-синтаксичних відношень між ними.</p> <p>5. Відмінності синтаксичних словосполучень від лексично зв'язаних словосполучень і фразеологічних сполук.</p> <p>II. <i>Виконання письмових завдань:</i></p> <p>1. Р о б о т а з т а б л и ц е ю. Здійсніть порівняльну характеристику засобів вираження простих словосполучень (за підручниками ЗЗСО та ЗВО).</p> <p>2. Випишіть із речень елементарні словосполучення, схарактеризуйте типи синтаксичних зв'язків і семантико-синтаксичних відношень.</p> <p>3. Розберіть 5 елементарних словосполучень науковою схемою синтаксичного розбору.</p> <p>4. Зіставте неелементарних словосполучення за типами синтаксичних зв'язків і семантико-синтаксичних відношень. Які з них є складними, а які комбінованими? Обґрунтуйте та складіть опорний конспект.</p> <p>5. Випишіть із тексту вільні, синтаксично неподільні та фразеологічні сполучення слів.</p> <p>6. Розберіть 5 неелементарних словосполучень за науковою схемою синтаксичного розбору.</p>	
2.1	<p>Комунікативно-прагматичні та структурні типи простих речень у сучасній українській мові.</p> <p style="text-align: center;">Вид роботи</p> <p>I. <i>Усні відповіді з опорою на план практичного заняття:</i></p> <p>Порівняльний аналіз шкільного й наукового визначень простого речення як синтаксичної одиниці.</p> <p>З історії вивчення простого речення.</p> <p>Структурні особливості простого двоскладного речення.</p>	2

	<p>Поняття синтаксичної парадигми речення. Правила записування структурної схеми простого речення. Комунікативно-прагматична специфіка простого двоскладного речення.</p> <p>II. Виконання письмових завдань:</p> <p>1. Р о б о т а з т а б л и ц е ю. Здійсніть порівняльну характеристику словосполучення та простого речення як синтаксичних одиниць. Складіть опорний конспект за результатами спостережень.</p> <p>2. Р о б о т а з і с х е м а м и. Сконструйте за наведеними схемами 5 словосполучень і введіть їх у речення. Підкресліть граматичні основи, запишіть структурні схеми.</p> <p>3. Схарактеризуйте морфологічні засоби вираження головних і другорядних членів речення в сконструйованих реченнях (до завдання 2).</p> <p>4. Напишіть есе з використанням простих двоскладних речень.</p> <p>5. Користуючись енциклопедією «Українська мова» та вільною енциклопедією «Вікіпедія» підготуйте аналітичну інформацію про питальні й непитальні (розповідні, спонукальні, бажальні) речення. Складіть опорний конспект. Наведіть власні приклади.</p> <p>6. Схарактеризуйте функції реченневих структур у текстах художнього стилю (до завдання 4).</p>	
2.2	<p>Типи підметів у сучасній синтаксичній класиології.</p> <p>Вид роботи</p> <p>I. Усні відповіді з опорою на план практичного заняття:</p> <p>1. З історії вивчення підмета як головного члена речення.</p> <p>2. Найважливіші структурні, семантичні та функційні ознаки підмета.</p> <p>3. Основні критерії класифікації підмета як компонента структурної схеми речення.</p> <p>4. Синтаксичні особливості однослівних</p>	2

	<p>номінативних та інфінітивних підметів.</p> <p>5. Еквіваленти однослівного номінативного підмета.</p> <p>6. Синтаксично нерозкладні підмети-словосполучення, їхні структурно-семантичні особливості.</p> <p>7. Специфіка семантично нерозкладних підметів-словосполучення.</p> <p>II. <i>Виконання письмових завдань:</i></p> <p>1. Порівняйте визначення підметів (за рекомендованою літературою та інтернет-джерелами). Зробіть висновок, яке з них якнайповніше відповідає вимогам сьогодення. З огляду на поліаспектність витлумачень укладіть лексикографічний паспорт цього терміна.</p> <p>2. Презентуйте ментальну карту до теми практичного заняття.</p> <p>3. Випишіть із тексту речення з однослівними підметами, укажіть морфологічні засоби їх вираження, запишіть структурну схему.</p> <p>4. Р о б о т а з т а б л и ц е ю. Опрацювавши рекомендовану літературу до теми, заповніть узагальнювальну таблицю «Синтаксично та семантично неподільні підмети». Наведіть власні приклади.</p> <p>5. Попрацюйте з коміксами, схарактеризуйте типи підметів, використані в них.</p> <p>6. Напишіть допис для блогу, використовуючи речення з різними типами підметів.</p>	
2.3	<p>Структурно-семантичні та класифікаційні ознаки присудка</p> <p>Вид роботи</p> <p>I. <i>Усні відповіді з опорою на план практичного заняття:</i></p> <p>1. З історії вивчення присудка як головного члена речення.</p> <p>2. Структурні, семантичні та функційно-комунікативні ознаки присудка.</p> <p>3. Основні класифікаційні критерії</p>	4

	<p>присудка в шкільних підручниках і наукових працях.</p> <p>4. Дієслівний та іменний клас простих двоскладних речень.</p> <p>5. Прості дієслівні присудки, їх підтипи та засоби вираження.</p> <p>6. Складені дієслівні присудки. Класифікація допоміжних дієслів.</p> <p>7. Складені іменні присудки: специфіка зв'язкових компонентів та іменних частин.</p> <p>II. <i>Виконання письмових завдань:</i></p> <p>1. Порівняйте визначення присудка. Сформулюйте висновок, яке з них якнайповніше відбиває структурні, семантичні та функційні ознаки цього головного члена речення. З огляду на поліаспектність витлумачень укладіть лексикографічний паспорт цього терміна, скориставшись списком рекомендованої літератури й інтернет-джерелами.</p> <p>2. Р о б о т а з і с х е м о ї. Накресліть схему, узагальнивши типи допоміжних дієслів у складеному присудкові. Наведіть власні приклади. Запишіть структурні схеми.</p> <p>3. Проаналізувавши різностильові тексти, підготуйте презентацію щодо функцій складених дієслівних присудків у кожному стилі.</p> <p>4. Р о б о т а з т а б л и ц е ю. Опрацювавши рекомендовану літературу до теми, заповніть узагальнювальну таблицю «Складені іменні присудки». Особливу увагу зверніть на типи зв'язкових компонентів і засоби вираження іменної частини. Наведіть власні приклади.</p> <p>5. Розберіть 10 речень з різними типами присудків за схемою синтаксичного розбору.</p> <p>6. Укладіть для учнів/учениць пам'ятку «Складні випадки аналізу присудків у сучасній українській мові».</p>	
2.4	<p>Структурні та семантико-синтаксичні особливості поширювачів прислівного типу</p> <p>Вид роботи</p>	8

I. *Усні відповіді з опорою на план практичного заняття:*

1. Поширювальні члени простого двоскладного речення. Типологія та морфологічні засоби вираження прислівних поширювачів у структурі простого речення.

2. Об'єктні прислівні поширювачі в сучасній українській мові: визначення, класифікації та функції.

3. Структурно-семантичні особливості означальних та апозитивних поширювачів прислівного типу в сучасній українській мові.

4. Типологія та морфологічні засоби вираження обставинних прислівних поширювачів у структурі простого речення.

II. *Виконання письмових завдань:*

1. *М о з к о в и й ш т у р м.* Прочитайте навчальні матеріали про другорядні члени речення та поширювачі структурної схеми простого речення. Обґрунтуйте необхідність уведення в науковий обіг другого термінопоняття.

2. *Р о б о т а з т а б л и ц е ю.* Опрацювавши рекомендовану літературу до теми, заповніть узагальнювальну таблицю «*Засоби вираження прямого та непрямого об'єктного поширювача в сучасній українській мові*». Наведіть власні приклади до кожної рубрики класифікації.

3. Об'єднайте узгоджені та неузгоджені означення в синонімічні ряди за засобами вираження. Прокоментуйте їхні стилістичні відтінки.

4. Розтлумачте поняття «непоширена прикладка», «відокремлена прикладка», «апозитивний член речення», «означальний поширювач субстантивного типу». Обґрунтуйте доцільність терміна «прикладка як специфічний тип означення» в підручниках для ЗЗСО.

5. Доберіть синонімічні відповідники до наведених прикладкових членів речення.

	<p>6. Напишіть допис у соцмережі, використовуючи речення з різними типами обставин.</p>	
2.5	<p>Типологія поширювачів неприслівного типу</p> <p>Вид роботи</p> <p>I. <i>Усні відповіді з опорою на план практичного заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Прислівні поширювачі та детермінанти обставинного типу (загальна характеристика). 2. Детермінанти часу. Засоби їх вираження. 3. Детермінанти місця. Засоби їх вираження. 4. Детермінанти умови й допусту. Засоби їх вираження. 5. Детермінанти способу дії та порівняння. Засоби їх вираження. 6. Детермінанти мети. Засоби їх вираження. 7. Детермінанти причини. Засоби їх вираження. <p>II. <i>Виконання письмових завдань:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. М о з к о в и й ш т у р м. Прочитайте навчальні матеріали про прислівні та неприслівні поширювачі структурної схеми простого речення. Обґрунтуйте необхідність уведення в науковий обіг другого термінопоняття. 2. Спишіть текст, підкресліть у ньому обставинні прислівні поширювачі та детермінанти, надпишіть над кожним членом речення морфологічний засіб вираження. 3. Розберіть прості речення, поширені детермінантами, за схемою синтаксичного розбору. 	4
2.6	<p>Синкретичні поширювачі речення: до проблеми кваліфікації та синтаксичного аналізу.</p> <p>Вид роботи</p> <p>I. <i>Усні відповіді з опорою на план практичного заняття:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття «синкретичні члени речення», причини їх появи в структурі простого речення. 	3

	<p>2. Визначення дуплексива як неприслівного поширювача в структурі простого речення.</p> <p>3. Особливості присуб'єктного дуплексива.</p> <p>4. Релевантні ознаки приоб'єктного дуплексива.</p> <p>II. Виконання письмових завдань:</p> <p>1. Р о б о т а з т а б л и ц е ю. Опрацювавши рекомендовану літературу до теми, заповніть узагальнювальну таблицю «Засоби вираження суб'єктного й об'єктного дуплексива в сучасній українській мові». Наведіть власні приклади до кожної рубрики класифікації.</p> <p>2. Спишіть наведені речення, виділіть у них дуплексиви, схарактеризуйте за схемою синтаксичного розбору.</p> <p>3. Напишіть допис у соцмережі, використовуючи речення з різними типами обставин.</p>	
--	---	--

Тематика лабораторних занять із переліком питань

№	Назва теми	Кількість годин
1	.....	
...	.....	

Індивідуальні науково-дослідні завдання (ІНДЗ)

№	Назва теми	Кількість годин
1	<p>Змістовий модуль 2. Речення як основна одиниця синтаксису</p> <p><i>Тема 1. Просте речення та його релевантні ознаки</i></p>	2
	<p>3.6.1. Науково-дослідні завдання (одне на вибір студента / студентки)</p> <p>1. Підготуйте аналітичну інформацію на одну із запропонованих тем: „Співвідношення об'єктивної і суб'єктивної модальності в реченні”; „Аспекти вивчення речення: <i>формально-синтаксичний, семантико-синтаксичний, комунікативний</i>”;</p>	

„Грамматичні категорії в ділянці простого речення”.

2. Установіть основні тенденції стилістичного використання простих речень у функційних стилях української мови.

3. З’ясуйте частотність уживання різних типів простих речень у тексті певного стилю (на прикладі одного з жанрів). Наскільки регулярно вони виконують функцію заголовку? У який спосіб прості неелементарні речення уможливають розгортання інформаційно-комунікативного простору тексту? Підготуйте тези доповіді, узагальнивши результати спостережень.

4. Доведіть на конкретних прикладах або спростуйте тезу: *„Мовність” речення виявляється в його здатності бути виражальним засобом мислення і спілкування, тобто виразником основної функції людської мови – комунікативної*” (І. М. Арібжанова).

5. Прокоментуйте твердження: *„Для того щоб бути граматично організованою одиницею мовного спілкування, яка виражає ставлення мовця до дійсності і передає думки, питання чи спонукання, речення повинно мати дві найважливіші ознаки – інтонацію повідомлення і предикативність”* (І. І. Слинько, Н. В. Гуйванюк, М. Ф. Кобилянська).

6. Підготуйте огляд наукової літератури з однієї з теоретичних проблем: *„Дефініції синтаксем у сучасному слов’янському мовознавстві”*; *„Лінгвальний статус словосполучення як синтаксичної одиниці”*; *„Парадигматичні та синтагматичні виміри простого речення”*.

7. На матеріалі різножанрових текстів сучасної української газети доведіть, що *„У результаті мовної еволюції та всезростаючих комунікативних потреб мова перетворилася на досить складну систему більш чи менш синонімічних засобів, так чи так співвіднесених один з одним”* (Л. В. Щерба).

	<p>8. Узагальніть чинники, що зумовлюють елементарність / неелементарність простих речень.</p> <p>9. З'ясуйте нові тенденції уживання в художньому та публіцистичному стилях. розділових знаків у складних речень (на матеріалі українських часописів).</p> <p>9. З'ясуйте нові тенденції уживання простих речень у художньому та публіцистичному стилях української літературної мови.</p> <p>10. Укладіть термінологічний словник до теми 1, розтлумачивши такі лінгвістичні терміни: <i>синтаксичні одиниці, синтаксичний зв'язок, семантико-синтаксичні відношення, аспекти вивчення синтаксичних одиниць, синтаксема, словосполучення, просте речення, складне речення, надфразна єдність (складне синтаксичне ціле), актуалізація, формально-синтаксична будова простого речення, семантико-синтаксична структура простого речення, тема-рематичне членування простого речення, парадигма простого речення, синтаксична деривація, член речення, підмет, присудок, поширювачі, детермінант, дуплексив, суб'єкт, предикат, об'єкт, актуальне членування.</i></p> <p>Кількість балів – 10.</p>	
	<p>3.6.2. Творча робота (одне на вибір студента / студентки)</p> <p>1. Перекласти українською мовою текст будь-якого функціонального стилю, відтворивши варіантними засобами семантико-синтаксичні відношення між компонентами простого речення.</p> <p>2. Написати коротку замітку на актуальну тему для стінгазети або для блогу, використовуючи прості речення різних комунікативних типів.</p> <p>3. Граматико-стилістичний розбір текстів. Виокремивши елементарні та неелементарні прості речення, з'ясуйте тип ускладнення, охарактеризуйте їх формально-синтаксичні та семантико-</p>	

	<p>синтаксичні особливості. З огляду на тип зв'язного мовлення опишіть їхні стилістичні функції в тексті.</p> <p>4. Здійснити мовний аналіз кореферентних (співвідносних) засобів у творах-першодруках та їхніх перекладах (за вибором студента / студентки).</p> <p>5. Укласти словничок лінгвістичних термінів у ділянці словосполучення та речення, дібраних із мови творів українських письменників (за вибором студента / студентки).</p> <p>6. Написати есеї на запропоновані теми, використовуючи співвідносні у формально-семантичному плані синтаксичні одиниці: „Роль особистості в житті суспільства”; „Я зі своєї землі ніколи не зміг би повітись десь поза світами...” (Гр. Тютюнник); „Які бізнесмени потрібні Україні?”; „Ідеальний співрозмовник, як на мене, – це..”; „Риси духовного обличчя нашого сучасника”; „Скільки ти знаєш мов – стільки разів ти людина”; „Роль води в народних і християнських обрядах”; „Краса і сила природних явищ”; „Здоров'я – найбільше багатство”; „Любуйся калиною, коли цвіте, а дитиною, коли росте” (Нар. тв.).</p> <p>Кількість балів – 10.</p>	
--	---	--

Кількість набраних студентом / студенткою балів множиться на коефіцієнт 0,5.

Завдання для самостійної роботи студента / студентки

№	Назва теми/ кількість балів/форма контролю	Кількість годин
Змістовий модуль 1. Загальні питання синтаксису. Синтаксема. Словосполучення		
1	<p><i>Тема 3.</i> Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць у сучасній граматичній теорії.</p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Сучасний український синтаксис в іменах. Підготуйте реферативну доповідь про науковий доробок українських граматистів (серед них науковців</p>	6

	<p>Чернівецького університету) (персоналія на вибір бакалавра).</p> <p>2. Напишіть есей (тема на вибір студента / студентки). Випишіть із тексту по 3 синтаксичні одиниці різного типу. Схарактеризуйте вияви синтаксичного зв'язку та семантико-синтаксичні відношення між компонентами словосполучень, простих і складних речень, надфразних єдностей.</p> <p>3. Розберіть 10 різнотипних синтаксем за схемою синтаксичного аналізу.</p> <p><i>Кількість балів – 12.</i></p> <p><i>Форма контролю – доповідь / повідомлення; індивідуальна та групова (у парах і групах) робота.</i></p>	
2	<p><i>Тема 4.</i> Словосполучення як значеннєва мовна одиниця.</p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Розберіть 10 різнотипних словосполучень за схемою синтаксичного аналізу.</p> <p>2. Доберіть приклади, що увиразнюють кореферентні відношення словосполучень з іншими типами синтаксичних одиниць.</p> <p>3. <i>Робота в групах.</i> Аналіз морфологічних і семантичних варіантів синтаксем і словосполучень (джерело аналізу на вибір студента / студентки).</p> <p><i>Кількість балів – 12</i></p> <p><i>Форма контролю – реферативна доповідь, колективна робота, практичні, індивідуальні та самостійні завдання.</i></p>	6
Усі теми модуля	Модульна контрольна робота	
Усього за I модуль	Кількість балів – 24	
Змістовий модуль 2. Речення як основна одиниця синтаксису		
4.	<i>Тема 1.</i> Просте речення та його релевантні ознаки.	6

	<p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Проаналізуйте визначення простого двоскладного речення та його релевантні ознаки, що їх наведено в підручниковій літературі, термінологічних енциклопедіях; порівняйте дібраний теоретичний матеріал зі шкільними підручниками.</p> <p>2. Укладіть лексикографічний профіль базових термінопонять: просте речення, предикативність, модальність, структурна схема речення, парадигма речення, формально-граматичний, семантико=синтаксичний і комунікативний рівні речення..</p> <p><i>Кількість балів – 8</i></p> <p><i>Форма контролю – моніторинг рівня засвоєння теоретичного матеріалу за навчальною темою, укладання термінологічного словничка, аналітичний звіт, мультимедійна презентація.</i></p>	
5.	<p><i>Тема 2.</i> Комунікативно-прагматичні та структурні типи простих речень у сучасній українській мові.</p> <p><i>Завдання:</i> Напишіть есей (тема на вибір студента / студентки).</p> <p>Схарактеризуйте комунікативно-прагматичні та структурні типи простих речень у сучасній українській мові. Зверніть увагу на стилістичний потенціал варіантних засобів вираження головних членів і поширювачів структурної схеми.</p> <p><i>Кількість балів – 2</i></p> <p><i>Форма контролю – творча діяльність, взаємоконтроль студентів у парах і групах.</i></p>	5
6.	<p><i>Тема 3.</i> Типи підметів у сучасній синтаксичній класиології.</p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Опрацюйте рекомендовану літературу до теми „Типи підметів у сучасній синтаксичній класиології”. Укладіть узагальнювальну таблицю „Досягнення та актуальні проблеми дослідження підметів в українській синтаксі”.</p>	10

	<p>2. Доберіть завдання для ефективної організації самостійної та індивідуальної роботи студентів-філологів з теми 3.</p> <p><i>Кількість балів – 4</i></p> <p><i>Форма контролю – робота з таблицею, практичні, індивідуальні та самостійні завдання.</i></p>	
7.	<p><i>Тема 4.</i> Структурно-семантичні та класифікаційні ознаки присудка.</p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Розберіть 10 простих двоскладних речень, у яких підмети й присудки мають варіантні засоби вираження.</p> <p>2. Підготуйте мультимедійну презентацію до теми „Структурно-семантичні та класифікаційні ознаки присудка”.</p> <p>3. Укладіть узагальнювальну таблицю (або схему) „Досягнення та актуальні проблеми дослідження підметів в українській синтаксі”.</p> <p><i>Кількість балів – 6</i></p> <p><i>Форма контролю – робота з графічним матеріалом, мультимедійна презентація, робота зі схемою синтаксичного розбору.</i></p>	10
8.	<p><i>Тема 5.</i> Структурні та семантико-синтаксичні особливості поширювачів прислівного типу.</p> <p><i>Завдання:</i></p> <p>1. Робота в групах. Підготуйте проєкт „Традиційне та новітнє вчення про другорядні члени речення”.</p> <p>2. Узагальніть у таблиці морфологізовані та неморфологізовані засоби вираження означальних поширювачів.</p> <p>3. Підготуйте повідомлення „З історії вивчення апозитивних поширювачів структури простого речення”.</p> <p>4. Розпрацюйте алгоритм розмежування обставинних і об’єктних поширювачів.</p> <p><i>Кількість балів – 10</i></p> <p><i>Форма контролю – робота в групах, робота з графічним матеріалом; практичні, індивідуальні та самостійні завдання; розв’язання проблемних і творчих завдань.</i></p>	10

9.	<p><i>Тема 6. Типологія поширювачів неprisлівного типу.</i></p> <p><i>Завдання: Проектна діяльність. Підготуйте виступ і презентацію для участі в інтерактивному колоквиумі «Актуальні проблеми дослідження неprisлівних поширювачів у структурі простого двоскладного речення».</i></p> <p><i>Кількість балів – 4</i></p> <p><i>Форма контролю – презентація проекту, – діагностика результатів самостійної роботи.</i></p>	10
10.	<p><i>Тема 7. Синкретичні поширювачі речення: до проблеми кваліфікації та синтаксичного аналізу.</i></p> <p><i>Завдання: Унаочніть у таблиці способи розієжування синкретичних членів речення.</i></p> <p><i>Кількість балів – 2</i></p> <p><i>Форма контролю – взаємоконтроль студентів у парах і групах; самоконтроль; тестові завдання.</i></p>	10
Усі теми модуля	<i>Модульна контрольна робота</i>	
Усього за II модуль	<i>Кількість балів – 36</i>	

Контроль виконання та оцінювання завдань, винесених на самостійне опрацювання, проводимо в процесі вивчення тем кожного змістового модуля.

Методи навчання

- ✓ **пояснювально-ілюстративний** – передбачає засвоєння мовного матеріалу в «готовому вигляді» (опрацювання теоретичного матеріалу підручника, інтернет-джерел тощо);
- ✓ **репродуктивний** – має на меті виконання практичних завдань за зразком (синтаксичний розбір словосполучення та простого речення, пунктуаційний коментар тощо);
- ✓ **проблемний** – ґрунтується на проблемному засвоєнні синтаксичних явищ української мови;

- ✓ **частково-пошуковий (евристичний)** – викладач і студенти спільно розв’язують актуальну проблему (найчастіше через евристичну бесіду, «Займи позицію», «Метод ПРЕС» тощо);
- ✓ **дослідницький** – проблему студент/студентка розв’язують самостійно, а викладач лише скеровує пізнавальну діяльність, допомагає визначити можливі варіанти її розв’язання.

Освітні технології:

- ✓ **технологія особистісно зорієнтованого навчання** – освітня технологія, основною метою якої є взаємодія викладача та студентів на основі рівності у спілкуванні й партнерства в навчальній діяльності, упровадження суб’єкт-суб’єктних відношень у навчально-виховної діяльності;
- ✓ **технологія кооперативного навчання** – передбачає роботу студентів у невеликих групах, що вможлиблює обговорення кожної проблеми, доведення, аргументування власного погляду, створення ситуації успіху (студенти досягають успіхів у навчанні за умови ефективної взаємодії між собою);
- ✓ **комунікативні та інформаційно-комунікаційні технології**,
- ✓ **технологія проблемно-розвивального навчання** – передбачає ініціювання самостійного наукового пошуку і творчого засвоєння знань через проблематизацію навчального матеріалу (переакцентування характеру навчання з репродуктивного на продуктивний – не через запам’ятовування та заучування, а в результаті розумової діяльності, пошуків розв’язання проблемних ситуацій);
- ✓ **імітаційні та ігрові технології навчання** – використання імітаційно-ігрових форм навчання (перевага активних методів навчання).

Система контролю та оцінювання

Методи контролю

Система контролю та оцінювання здійснюється у формі поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль передбачено на кожному практичному занятті. У процесі вивчення дисципліни використовуємо такі методи поточного контролю:

- ✓ усні відповіді (фронтальне/вибіркове опитування, бліцопитування, дискусії, аналітичний огляд, презентації, робота з діаграмами, графіками, схемами, таблицями);
- ✓ письмові завдання (самостійні роботи, реферати, есе, робота з текстом);
- ✓ пошуково-дослідницькі завдання (проектна діяльність, робота з інтернет-джерелами);
- ✓ тестування.

Форми контролю

Формами поточного контролю є індивідуальна та фронтальна перевірка, форма підсумкового контролю – екзамен.

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за результатами поточного контролю

Критерії оцінювання усної відповіді

3 бали	Студент/студентка демонструє високий рівень володіння теоретичним матеріалом; вичерпно й грамотно розкриває зміст питання; логічно структуруючи свою відповідь і точно використовуючи термінологію. Уміє ілюструвати теоретичні положення конкретними прикладами, застосовувати їх у нових умовах під час виконання завдання.
2 бали	Студент/студентка неповно або непослідовно розкриває зміст матеріалу, але показує загальне розуміння питання та демонструє вміння, необхідні для подальшого засвоєння програмового матеріалу. Має труднощі або припускається близько 4–6 мовних помилок у визначенні понять, використанні термінології, викладі, виправляє їх після додаткових питань викладача.
1 бал	Студент/студентка не розкриває основного змісту теоретичного матеріалу; виявляє незнання або нерозуміння більшої або найбільш важливої його частини; припускається 6–8 мовних помилок у визначенні понять, у застосуванні термінології, наведенні власних прикладів.
0 балів	Студент/студентка не знає відповіді на запитання.

Критерії оцінювання письмової відповіді, твору / есе

5 балів	Тема власного висловлювання розкрита цілком; виклад думки/інформації логічний і добре структурований; використано різні граматичні конструкції та відповідну лексику, фраземи; кількість помилок – 1; відсутній плагіат.
4 бали	Тема власного висловлювання розкрита належним чином; розвинута аргументація; використано достатньо різнопланових граматичних конструкцій і відповідну лексику, фраземи; кількість помилок – 3; відсутній плагіат.
3 бали	Тема власного висловлювання загалом розкрита; текст – логічний, використано деякі граматичні та лексико-фраземні засоби; бракує засобів зв'язку між реченнями/абзацами; кількість помилок – 4; виявлено елементи плагіату (до 10%).
2 бали	Тема власного висловлювання розкрита частково; трапляються порушення причинно-наслідкового зв'язку; думку/інформацію подано простими реченнями та однотипною лексикою; бракує засобів зв'язку між реченнями/абзацами; кількість помилок – 5; виявлено елементи плагіату (до 20%).

1 бал	Тема власного висловлювання розкрита фрагментарно; не сформульовано власний погляд на порушену проблему; трапляються порушення причинно-наслідкового зв'язку, ужито короткі прості речення, недоцільну лексику; кількість помилок – 7; до 30% плагіату.
0 балів	Твір не написаний або зміст власного висловлювання не відповідає темі.

*Критерії оцінювання виконання тестових завдань
з кількома правильними відповідями та на встановлення відповідностей*

Модульний тест 10 балів	91–100% відповідей правильні
Модульний тест 9 балів	81–90% відповідей правильні
Модульний тест 8 балів	71–80% відповідей правильні
Модульний тест 7 балів	61–70% відповідей правильні
Модульний тест 6 балів	51–60% відповідей правильні
Модульний тест 5 балів	41–50% відповідей правильні
Модульний тест 4 бали	31–40% відповідей правильні
Модульний тест 3 бали	21–30% відповідей правильні
Модульний тест 2 бали	11–20% відповідей правильні
Модульний тест 0–1 бал	10–0% відповідей правильні

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів за результатами підсумкового оцінювання

Загальна кількість балів, яку студент/студентка може отримати у процесі вивчення дисципліни впродовж семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач/здобувачка вищої освіти набирає за поточні види контролю та 40 балів під час підсумкового виду контролю (екзамену).

**Критерії та параметри оцінювання відповіді
на теоретичні питання
(завдання 1 і 2 в білеті):**

<i>Бал</i>	<i>Характеристика відповіді</i>
10	Студент/студентка вичерпно висвітлює теоретичне питання, чітко подає визначення ключового поняття, виявляє ґрунтовні знання наукових підходів до кваліфікації певного синтаксичного явища у традиційні (шкільній) та сучасній науковій парадигмах, порівнює класифікації конкретного синтаксичного явища в науковій граматиці з навчальним матеріалом шкільного підручника, наводить переконливі різноманітні приклади до класифікаційних параметрів; логічно обґрунтовано структурує відповідь за допомогою нормативних лексико-граматичних і стилістичних мовних засобів.
9–8	Студент/студентка достатньо повно висвітлює теоретичне питання, правильно визначає ключове поняття, виявляє високий рівень знання наукових підходів до кваліфікації певного синтаксичного явища у традиційні (шкільній) та сучасній науковій парадигмах, загалом багатоаспектно порівнює класифікації конкретного синтаксичного явища в науковій граматиці з навчальним матеріалом шкільного підручника, логічно обґрунтовано структурує відповідь, проте відповідь має незначні фактологічні неточності й мовленнєві помилки.
7–6	Студент/студентка на належному рівні висвітлює теоретичне питання; визначає ключове поняття з акцентом на деякі релевантні ознаки; виявляє достатній рівень знання наукових підходів до кваліфікації певного синтаксичного явища у традиційні (шкільній) та сучасній науковій парадигмах, хоча не зовсім повно порівнює класифікації конкретного синтаксичного явища в науковій граматиці з навчальним матеріалом шкільного підручника, допускає деякі алогізми в структурі відповіді; до того ж відповідь має як незначні, так і присутні фактологічні неточності й мовленнєві помилки.
5–4	Студент/студентка частково й недостатньо чітко висвітлює теоретичне питання, плутається у визначенні ключового поняття, вагається під час установлення наукових підходів до кваліфікації певного синтаксичного явища у традиційні (шкільній) та сучасній науковій парадигмах, не може аргументовано порівняти класифікації конкретного синтаксичного явища в науковій граматиці з навчальним матеріалом шкільного підручника, допускає деякі алогізми в структурі відповіді; до того ж відповідь має як незначні, так і присутні фактологічні неточності й мовленнєві помилки.

3–1	Студент/студентка частково і недостатньо аргументовано висвітлює теоретичне питання, не знає визначення ключового поняття, не може пояснити сутність наукових підходів до кваліфікації певного синтаксичного явища у традиційні (шкільній) та сучасній науковій парадигмах, не узагальнює збіжності й відмінності в класифікації конкретного синтаксичного явища в науковій граматиці з навчальним матеріалом шкільного підручника, допускає значні алогізми в структурі відповіді; до того ж відповідь має присутні фактологічні неточності й велику кількість мовленнєвих помилок.
0	Студент/студентка не дали відповідь на теоретичне питання.

Оцінювання практичних умінь і навичок студентів/студенток

– 3-тє завдання в екзаменаційному білеті – синтаксичний аналіз двох простих двоскладних речень за схемою

Критерії та параметри оцінювання третього завдання

<i>Бал</i>	<i>Характеристика відповіді</i>
10	Студент/студентка безпомилково визначає тип простого речення, подає його вичерпну загальну характеристику за виявом предикативних відношень і формою парадигми; правильно констатує тип простого речення за способом вираження предикативності; коректно записує структурну схему синтаксичної одиниці й виконує графічну роботу; аргументовано й чітко характеризує тип синтаксичної одиниці за формально-синтаксичними ознаками (поширене/непоширене, повне/неповне, ускладнене/неускладнене, акцентує увагу на класифікаційних параметрах і засобах вираження головних і другорядних членів речення; правильно аналізує просте двоскладне речення за семантикою та комунікативною будовою; обґрунтовує розділові знаки в реченні; відповідь не містить лексико-граматичних і стилістичних помилок.
9–8	Студент/студентка достатньо повно визначає тип простого речення, подає його загальну характеристику за виявом предикативних відношень і формою парадигми; загалом правильно констатує тип простого речення за способом вираження предикативності; коректно записує структурну схему синтаксичної одиниці й виконує графічну роботу; з деякими неточностями характеризує тип синтаксичної одиниці за формально-синтаксичними ознаками (поширене/непоширене, повне/неповне, ускладнене/неускладнене); акцентує увагу на класифікаційних параметрах і засобах вираження головних і другорядних членів речення; аналізує просте двоскладне речення за

	семантикою та комунікативною будовою, допускаючи незначні недогляди; обґрунтовує розділові знаки в реченні; відповідь не містить суттєвих лексико-граматичних і стилістичних помилок.
7–6	Студент/студентка на належному рівні визначає тип простого речення, проте неточно подає його загальну характеристику за виявом предикативних відношень і формою парадигми; загалом правильно констатує тип простого речення за способом вираження предикативності; з 2-ма помилками записує структурну схему синтаксичної одиниці й виконує графічну роботу; не зовсім логічно характеризує тип предикативної одиниці за формально-синтаксичними ознаками (поширене/непоширене, повне/неповне, ускладнене/ неускладнене); побіжно акцентує увагу на класифікаційних параметрах і засобах вираження головних і другорядних членів речення; сплутує деякі характеристики синтаксичної одиниці за семантикою та комунікативною будовою; допускаючи незначні недогляди, обґрунтовує розділові знаки в реченні; відповідь містить як незначні, так і присутні мовленнєві помилки.
5–4	Студент/студентка частково й недостатньо доказово визначає тип простого речення; неточно подає його загальну характеристику за виявом предикативних відношень і формою парадигми; загалом правильно констатує тип предикативної одиниці за способом вираження предикативності; з 3-ма помилками записує структурну схему синтаксичної одиниці й виконує графічну роботу; не зовсім логічно характеризує тип реченнєвої одиниці за формально-синтаксичними ознаками (поширене/непоширене, повне/неповне, ускладнене/ неускладнене); побіжно акцентує увагу на класифікаційних параметрах і засобах вираження головних і другорядних членів речення; допускає 3–4 недогляди під час аналізу синтаксичної одиниці за семантикою та комунікативною будовою; обґрунтовує не всі розділові знаки в реченні; відповідь містить як незначні, так і присутні мовленнєві помилки.
3–1	Студент/студентка частково і недостатньо аргументовано визначає тип простого речення; неточно подає його загальну характеристику за виявом предикативних відношень і формою парадигми; загалом правильно констатує тип синтаксичної одиниці за способом вираження предикативності; з 4-ма помилками записує структурну схему простого двоскладного речення й виконує графічну роботу; непослідовно характеризує тип предикативної одиниці за формально-синтаксичними ознаками (поширене/непоширене, повне/неповне, ускладнене/ неускладнене); сплутує важливі класифікаційні параметри й

	засоби вираження головних і другорядних членів речення; допускає 5–6 недоглядів під час аналізу реченнєвої одиниці за семантикою та комунікативною будовою; частково обґрунтовує розділові знаки в реченні; відповідь містить присутні мовленнєві помилки.
0	Студент/студентка не зміг/змогла виконати синтаксичний розбір простого речення за схемою.

Остаточні критерії оцінювання знань, умінь і навичок студентів

Оцінювання рівня та якості знань студентів здійснюємо з урахуванням їхніх індивідуальних особливостей (як це передбачає диференційований підхід в організації навчального процесу).

„Відмінно” (А) – студент / студентка вільно й у повному обсязі володіє програмовим матеріалом, уміє безпомилково визначити синтаксичні явища сучасної української мови, пояснити їхні граматичні особливості з опертям на шкільну програму та сучасні наукові підходи; вміє аналізувати мовні й позамовні явища, закономірності, порівнює, систематизує, конкретизує їх; робить власні висновки на ґрунті спостережень, моделює мовні та позамовні поняття, закономірності; прогнозує подальший розвиток мовних явищ; переносить раніше вивчені знання та вміння в нову ситуацію; самостійно обирає аспект запропонованої теми, висловлює власну позицію, наводить приклади, аргументи, ілюструє відповідь власними прикладами; володіє нормами української літературної мови; усне та письмове висловлювання студента / студентки вирізняється стильовою виразністю та комунікативною доцільністю. Крім того, слухач курсу старанно виконав усі завдання, запропоновані для самостійного вивчення; виконав ІНДЗ, глибоко розкрив питання підсумкового модуль-контролю.

Загальна сума балів: 90–100.

„Добре” (В) – студент / студентка вільно володіє теоретичним матеріалом курсу, уміє вправно визначити морфологічні та синтаксичні явища сучасної української мови, пояснити їхні граматичні особливості з опертям на шкільну програму та сучасні наукові підходи; обґрунтувати процеси, що відбуваються в синтаксичній системі української мови; вміє аналізувати мовні й позамовні явища, закономірності, порівнює, систематизує, конкретизує їх; робить власні висновки на ґрунті спостережень, моделює мовні та позамовні поняття та закономірності; прогнозує подальший розвиток мовних явищ; переносить раніше вивчені знання і вміння в нову ситуацію; обирає самостійно аспект запропонованої теми, висловлює власну позицію, наводить приклади, аргументи, ілюструє відповідь власними прикладами; володіє нормами української літературної мови; усне та письмове висловлювання студента / студентки вирізняється стильовою виразністю та комунікативною доцільністю. Попри те, під час конкретного аналізу здобувач / здобувачка вищої освіти допускає:

1) незначні неточності, які не впливають на загальний результат; 2) окремі похибки та неточності, які не впливають на загальну стрункість знань і свідчать про розуміння теоретичного і практичного матеріалу. Крім того, слухач курсу частково володіє відповідною науковою термінологією; досить активно готувався до практичних занять; загалом добре опрацював питання самостійного вивчення; розкрив питання підсумкового модуль-контролю.

Загальна сума балів: 80–89.

„Добре” (C) – студент / студентка загалом володіє програмовим матеріалом курсу, уміє визначити морфологічні та синтаксичні явища сучасної української мови, пояснити процеси, що в ній відбуваються; за аналізу мовних й позамовних явищ допускає окремі незначні помилки; моделює мовні та позамовні поняття, явища та закономірності, проте власні висновки на ґрунті спостережень викликають труднощі; не завжди послідовно застосовує раніше засвоєнні знання в новій ситуації; допускає окремі неточності у термінології, окремі похибки та неточності в доборі ілюстративного матеріалу, які не впливають на загальний результат, проте свідчать про часткове розуміння ним теоретичного і практичного матеріалу. Мовлення студента / студентки відзначається деякими порушеннями літературних норм української мови. Крім того, слухач курсу виявляє обізнаність з конкретної теми і те, що він частково засвоїв рекомендовані до кожної теми джерела і спеціальну літературу; розкриває, але не в повному обсязі, питання підсумкового модуль-контролю.

Загальна сума балів: 70-79.

„Задовільно” (D) – студент / студентка досить поверхнево володіє програмовим матеріалом курсу, уміє визначити деякі морфологічні та синтаксичні явища сучасної української мови, але не може пояснити процеси, що в ній відбуваються; за аналізу мовних й позамовних явищ допускає серйозні помилки, неточності у термінології, помилки у доборі ілюстративного матеріалу, не вміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між мовними явищами та здійснювати їх порівняльний аналіз з опорою на шкільну і вишівську навчальні програми; не завжди послідовно застосовує раніше засвоєнні знання в новій ситуації. Мовлення здобувача / здобувачки вищої освіти відзначається порушеннями літературних норм української літературної мови. Загалом студент / студентка володіє мінімальними знаннями, які дають змогу в майбутньому виконувати свої фахові функції, попри те, неповно розкриває спеціальні питання, закономірності, не зовсім точно трактує поняття і терміни. Практичний аналіз тексту виконує взагалі правильно, однак допускає суттєві неточності. Крім того, слухач курсу демонструє фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, які розглядали під час лекцій та роботи на практичних заняттях; обмежується мінімальним опрацюванням рекомендованої літератури; пасивно поводить себе під час роботи на практичних заняттях, не виявляє належних навичок у ході мовного розбору речень і тексту й бажання до самостійної роботи; частково розкриває питання підсумкового модуль-контролю.

Загальна сума балів: 60–69.

„Задовільно” (Е) – студент / студентка поверхнево володіє програмовим матеріалом курсу, здебільшого вміє визначити деякі морфологічні та синтаксичні явища сучасної української мови, але не може пояснити процеси, що в ній відбуваються; аналіз мовних й позамовних явищ викликає труднощі; не вміє застосувати раніше засвоєні знання в новій ситуації; плутається у термінології, допускає грубі помилки у доборі ілюстративного матеріалу, не вміє встановлювати причиново-наслідкові зв'язки між мовними явищами. Мовлення студента / студентки відзначається грубими порушеннями літературних норм української мови; практичний аналіз мовного матеріалу виконує, однак допускає суттєві неточності і грубі фактичні помилки. Загалом здобувач / здобувачка вищої освіти володіє мінімальними знаннями, які дають змогу в майбутньому виконувати свої фахові функції. Крім того, слухач курсу демонструє фрагментарну обізнаність щодо змісту питань, що розглядалися під час лекцій та роботи на практичних заняттях; обмежується опосередкованим вивченням програмового матеріалу та мінімальним опрацюванням рекомендованої літератури; пасивно поводить себе на практичних заняттях, не виявляє належних навичок у ході мовного розбору речень і тексту й бажання до самостійної роботи; фрагментарно розуміє питання, що їх винесено на підсумковий модуль-контроль.

Загальна сума балів: 50–59.

„Незадовільно з можливістю перескладання” (Fх) – студент / студентка поверхово володіє програмовим матеріалом курсу, не уміє визначити більшість морфологічних і синтаксичних явищ сучасної української мови, пояснити процеси, що в ній відбуваються; аналіз мовних й позамовних явищ не виконує; не вміє застосувати раніше засвоєні знання в новій ситуації; допускає грубі помилки у доборі ілюстративного матеріалу, не вміє встановлювати причиново-наслідкові зв'язки між мовними явищами; мовлення здобувача / здобувачки вищої освіти відзначається грубими порушеннями літературних норм української мови. Студент / студентка не володіє термінологією, не розуміє значень конкретних теоретичних і практичних питань. Обсяги теоретичних знань і практичних навичок такого учасника / учасниці освітнього процесу не достатні для виконання фахових обов'язків. Крім того, слухач / слухачка курсу не відвідував частину лекційних та практичних занять; пасивно поводить себе на практичних заняттях, не виявив бажання до самостійної роботи; не опрацював рекомендованої літератури, у зв'язку з цим не орієнтується в програмовому матеріалі; не розкрив питання підсумкового модуль-контролю.

Загальна сума балів: 35–49 (з можливістю повторного складання).

„Незадовільно з обов'язковим повторним курсом” (F) – студент / студентка демонструє повне незнання програмового матеріалу; потребує повторного вивчення курсу. Крім того, слухач курсу не відвідував лекційних і практичних занять; не виявив бажання до самостійної роботи, не опрацював рекомендованої літератури, у зв'язку з цим не орієнтуються у виучуваних мовних

явищах; не бажав відповідати на поставлені питання під час проведення практичних занять, фактично не засвоїли програму курсу; цілковито не розкрив питання підсумкового модуль-контролю.

Загальна сума балів: 1–34 (з обов'язковим повторним курсом).

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (екзамен)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль №2						
T1	T2	T3	T4	T1	T2	T3	T4	T5–T6	T7	40	100
5	5	5	5	5	5	5	10	10	5		

T1, T2 ... T9 – теми змістових модулів.

Вид семестрового контролю: модульні контрольні роботи, екзамен.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Перелік питань для самоконтролю навчальних досягнень студентів

До Змістового модуля № 1

1. У чому полягає сутність синтаксису як науки і як синтаксичної будови мови?
2. Розкрийте погляди мовознавців на об'єкт синтаксису.
3. Назвіть і прокоментуйте ієрархію синтаксичних одиниць від словосполучення до надфразної єдності.
4. Назвіть типи синтаксичного зв'язку в межах словосполучення. Схарактеризуйте узгодження між компонентами словосполучення (вияви та засоби зв'язку).

5. Схарактеризуйте кореляцію між компонентами словосполучення.
6. Схарактеризуйте керування та основні його вияви в словосполученні.
7. Схарактеризуйте прилягання в традиційному та новітньому науковому планах.
8. Як розв'язують проблему сурядних словосполучень у найновіших синтаксичних працях?
9. Назвіть типи синтаксичного зв'язку на рівні простого двоскладного речення. Схарактеризуйте предикативний зв'язок і його типи.
10. З'ясуйте обшир поняття валентності (сполучуваності) в семантичному синтаксисі.
11. Наведіть визначення синтаксичного зв'язку та семантико-синтаксичних відношень.
12. Схарактеризуйте типи семантико-синтаксичних відношень у словосполученні.
13. Схарактеризуйте словосполучення як значеннєву синтаксичну одиницю-конструкцію.
14. Поділ словосполучень за будовою – у чому його сутність?
15. Назвіть типи підрядних словосполучень за морфологічним вираженням головного слова.
16. Скласифікуйте підрядні словосполучення за граматичним значенням (семантико-синтаксичними відношеннями).
17. Узагальніть засоби синтаксичного зв'язку між компонентами словосполучення.

До Змістового модуля № 2

1. Наведіть визначення речення як синтаксичної одиниці загалом і простого двоскладного речення зокрема.
2. Розкрийте сутність основних аспектів вивчення речення: формально-граматичний, семантико-синтаксичний, комунікативний.
3. Уточніть поняття «граматична будова речення» (структурна і графічна схеми; парадигма речення, форми парадигм).
4. Як у сучасному мовознавстві визначають речення в семантичному аспекті?
5. Що таке «комунікативна будова речення»?
6. Яке значення відіграє порядок слів у реченні?
7. Розкажіть про типи речень за комунікативною настановою.
8. Як поділяють речень за способом вираження та характером предикативних відношень?
9. У чому сутність класифікації простих речень за емоційним забарвленням?
10. Дайте визначення підмету як головному члену речення, прокоментуйте найсуттєвіші ознаки підметів.
11. Установіть особливості номінативних підметів і засобів їх вираження.
12. «Синтаксично-неподільні підмети-словосполучення» – як їх витлумачують у найновіших синтаксичних працях? Назвіть засоби їх вираження.
13. З'ясуйте специфіку семантично-неподільних підметів-словосполучення, їх класифікації та засобів вираження.
14. Дайте визначення присудку як головному члену речення, прокоментуйте найсуттєвіші ознаки.
15. Схарактеризуйте простий дієслівний присудок і його підтипи.

16. Установіть особливості граматичної будови іменних двоскладних речень, їх класифікації за формою вираження іменної частини.
17. Схарактеризуйте дієслівний складений присудок засоби вираження допоміжного компонента.
18. У чому полягає синтаксична функція інфінітива? Що таке об'єктний та суб'єктний інфінітиви?
19. З'ясуйте специфіку прислівних поширювачів означального типу, засобів вираження узгоджених і неузгоджених означень.
20. Чому прикладку вважають різновидом означальних присубстантивних поширювачів?
21. Схарактеризуйте прислівні поширювачі об'єктного типу: додатки, засоби їх вираження.
22. З'ясуйте особливості прислівних поширювачів обставинного типу (місця, часу, причини, мети, умови, допусту, способу дії), засоби їх вираження.
23. Схарактеризуйте прислівні поширювачі та детермінанти обставинного типу (загальна характеристика).
24. З'ясуйте специфіку детермінантів часу, засобів їх вираження.
25. Установіть особливості детермінантів місця. Назвіть засоби їх вираження.
26. Детермінанти умови й допусту – наведіть визначення і приклади, назвіть засоби їх вираження.
27. Як поділяють детермінанти способу дії та порівняння? Назвіть засоби їх вираження.
28. З'ясуйте особливості детермінантів мети. Назвіть засоби їх вираження.
29. Схарактеризуйте детермінанти причини. Назвіть засоби їх вираження.

Перелік питань для підсумкового контролю навчальних досягнень студентів

1. Синтаксис як розділ граматики. Предмет і об'єкт синтаксису. Зв'язок синтаксису з іншими мовознавчими дисциплінами.
2. Сутність синтаксису як науки і як синтаксичної будови мови. Погляди на предмет синтаксису. Сучасне розуміння предмета синтаксису.
3. Основні одиниці синтаксису: визначення та принципи сучасної класифікації.
4. Поняття формально-синтаксичної парадигми речення.
5. Загальна типологія підрядних зв'язків у словосполученні. Засоби вираження підрядних зв'язків (форми слів, порядок слів, прийменники).
6. Традиційна (шкільна) і новітня класифікації словосполучень: за будовою, лексико-граматичним і кількісно-структурним принципами (загальна характеристика).
7. Класифікація словосполучень за лексико-граматичним принципом (розкрити сутність класифікації та навести приклади).
8. Поділ словосполучень за будовою (розкрити сутність класифікації та навести приклади).
9. Семантико-синтаксичні відношення у словосполученні (суб'єктні, об'єктні, атрибутивні, обставинні, апозитивні, комплетивні, синкретичні). Засоби вираження семантико-синтаксичних відношень у словосполученнях.

10. Поняття й визначення речення як синтаксичної одиниці. Речення в колі суміжних наукових понять: речення й судження; речення і словосполучення; речення та висловлення.
11. Основні аспекти вивчення речення: формально-синтаксичний, семантико-синтаксичний, комунікативний.
12. Основні принципи класифікації речень. Типи речень за комунікативною настановою (розповідні, питальні, спонукальні, бажальні).
13. Типи речень за способом вираження та характером предикативних відношень. Стверджувальні й заперечні (частково- та загальнозаперечні), стверджувально-заперечні речення.
14. Класифікація простих речень за емоційним забарвленням. Окличні й неокличні речення. Розділові знаки в кінці речення.
15. Підмет як головний член речення. Найсуттєвіші ознаки підметів, критерії їх класифікації в традиційній (шкільній) та новітній типологіях.
16. Однослівні номінативні підмети, засоби їх вираження.
17. Синтаксично-неподільні підмети, їх класифікація, моделі та засоби вираження.
18. Семантично-неподільні підмети, їх класифікація, моделі та засоби вираження.
19. Присудок як головний член речення. Найсуттєвіші ознаки присудка (за шкільним та вишівським підручниками). Зв'язок присудка з підметом (предикативний координативний).
20. Простий дієслівний присудок. Поділ простих дієслівних присудків на узгоджені (координовані) й неузгоджені (некоординовані) підтипи.
21. Особливості граматичної будови іменних двоскладних речень, їх класифікація за формою вираження іменної частини.
22. Дієслівний складений присудок: визначення і позначення в структурній схемі. Семантика й засоби вираження допоміжного компонента.
23. Іменний складений присудок: визначення і позначення в структурній схемі. Типи зв'язкових елементів.
24. Історія вчення про другорядні члени речення. Загальне поняття прислівних і неприслівних поширювачів у найновіших синтаксичних працях.
25. Прислівні поширювачі означального типу, засоби вираження узгоджених означень.
26. Прикладка як різновид означальних присубстантивних поширювачів (визначення, класифікація, засоби вираження).
27. Прислівні поширювачі об'єктного типу – прямі й непрямі, засоби їх вираження.
28. Прислівні поширювачі обставинного типу: загальна характеристика та класифікація.
29. Поняття детермінанта як неприслівного поширювача.
30. Структурні та семантичні ознаки детермінантів обставинного типу.

Зарахування результатів неформальної освіти

Відповідно до «Порядку визнання у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича результатів навчання, здобутих шляхом

неформальної та/або інформальної освіти» (прот. № 16 від 25 листопада 2024 р.) (<https://www.chnu.edu.ua/universytet/normatyvni-dokumenty/poriadok-vyznannia-u-chernivetskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-yurii-fedkovycha-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-taabo-informalnoi-osvity/>) у процесі вивчення дисципліни здобувачу освіти може бути зараховано до 25% балів, отриманих за результатами неформальної та/ або інформальної освіти з проблем, що відповідають змісту навчальної дисципліни (окремій темі або змістовому модулю тощо).

Для визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича» необхідно рішення кафедри (на основі аргументування викладача, що тематика семінарів, вебінарів, воркшопів, тренінгів, у яких взяв участь студент підтверджується сертифікатом, програмою).

Рекомендована література

Основна

- Арібжанова І.** Сучасна українська мова. Базові поняття синтаксису: навч. посібник. Київ: ВПЦ «Київський ун-т», 2016. 159 с.
- Балко М. В.** Актуальні проблеми теорії словосполучення сучасної української мови : монографія. Дніпропетровськ : Вид-во «Свідлер А. П.», 2014. 349 с.
- Вінтонів М. О.** Актуальне членування речення і тексту: формальні та функційні вияви : [монографія]. Донецьк : Донецький нац. ун-т, 2014. 327 с.
- Загнітко А., Миронова Г.** Синтаксис української мови: теоретико-прикладний аспект. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 225 с.
- Кульбабська О. В.** Словник синтаксем української мови в контексті сучасної слов'янської лексикографії. *Граматичний простір сучасної лінгвоукраїністики. Катерині Григорівні Городенській* : науковий збірник / Національна академія наук України; Ін-т української мови НАН України : Н. Г. Горгалюк, Л. М. Колібаба, В. М. Фурса. К. : Вид-чий дім Дмитра Бураго, 2019. (Серія „Глибини рідної мови”).
- Кульбабська О.** Синтаксична варіантність в українських перекладах повісті М. Гоголя „Сорочинський ярмарок”. *У просторі культури мови і стилю. Світлані Яківні Єрмоленко* : науковий збірник / Національна академія наук України; Ін-т української мови НАН України ; упоряд. : С. П. Бибик, Т. А. Коць. К. : Вид-чий дім Дмитра Бураго, 2019. С. 311–319. (Серія „Глибини рідної мови”).
- Кульбабська О. В.** Синтаксичне структурування висловлень крізь призму антропо- та егоцентризму. *Мова та мовлення: фундаментальні парадигми розвитку = Language and Speech: Fundamental Paradigms Development* : колективна монографія / за ред. : Калинюк Т. В., Бондарчук Т. В. Кам'янець-Подільський : ТОВ «Друкарня „Рута”», 2021. С. 141–160.
- Кульбабська О.** Специфіка безприменникового субстантивного керування в прозовій мові Олеся Гончара. *Вчені записки Таврійського національного університету*

імені В. І. Вернадського : зб. наук. праць. Одеса : Вид-чий дім «Гельветика», 2024. Т. 35(74). № 6. С. 39–45.

Мірченко М. В. Сучасна українська літературна мова. Функційний аналіз синтаксичних одиниць та категорій. Теоретико-прагматичний комплекс з синтаксису: навч. посібник. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 200 с.

Синтаксис української мови: на перетині традицій та інновацій. Ніні Василівні Гуйванюк : колективна монографія ; за заг. ред. О. В. Кульбабської. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2019. 592 с.

Додаткова

Грозан Н. Ф. Категорія другорядних членів речення на тлі формально-синтаксичної та семантико-синтаксичної структур речення : автореф. дис. ... доктора філол. наук : 10.02.01 – Українська мова / Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки. Луцьк, 2020. 36 с.

Кульбабська О. Інтонаційно-синтаксичні засоби вираження комічного в оповіданнях Ганни Черінь. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського* : зб. наук. праць. Одеса : Вид-чий дім «Гельветика», 2022. Т. 33(72). № 6. Ч. І. С. 45–51. (Серія «Філологія. Журналістика»).

Кульбабська О. В., Шатілова Н. О. Ім'я в науці. Професор Іларіон Слинько : монографічне науково-довідкове видання. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2019. 614 с. (Серія : Історіографія мовознавчої науки на Буковині).

Кульбабська О. В., Максим'юк О. В., Шатілова Н. О. Ім'я в науці. Професор Григорій Чередниченко : *монографічне науково-довідкове видання*. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2024. 512 с., портр. (Серія : Історіографія мовознавчої науки на Буковині).

Мариненко І. О. Синтаксис української мови (з правилами пунктуації): навч. посібник. Київ, 2021. 279 с.

Масицька Т. Є. Типологія семантико-синтаксичних реченнєвих залежностей : монографія. Луцьк : ПВД : „Твердиня”, 2016. 416 с.

Межов О. Г. Основи дериваційного синтаксису української мови: програма і навчально-методичні матеріали до курсу. Луцьк: Вежа-Друк, 2020. 56 с.

Межов О. Г. Синтаксис української мови: навчальний посібник. Луцьк : Надстир'я, 2021. 268 с.

Синтаксис української мови: навчальний комплекс / уклад. О. В. Дуденко. Умань: ВПЦ «Візаві», 2015. 208 с.

Шабат-Савка С. Т. Категорія комунікативної інтенції в українській мові : [монографія]. Чернівці : „Букрек”, 2014. 412 с.

Шитик Л. Синхронічна перехідність синтаксичних одиниць в українській мові : монографія. Черкаси : Вид-ець Чабаненко Ю. А., 2014. 474 с.

Інформаційні ресурси

1. Вікіпедія Режим доступу: uk.wikipedia.org/wiki
2. Електронна бібліотека Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (<http://www.nbuv.gov.ua>).
3. Конспект лекцій з дисципліни «Практичний курс української мови (Синтаксис)» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня очної а заочної

форм навчання зі спеціальності 035 Філологія / укл. : к. філол. н., доцент Стаховська Н. Ф. Кам'янське : ДДТУ, 2020, 88 с. URL: <https://www.dstu.dp.ua/Portal/Data/7/12/7-12-kl95.pdf>

4. **Кульбабська О.** Робота з перекладними текстами як засіб виформування синтаксичної компетентності студентів-філологів. *Стратегічні напрями розвитку сучасної української лінгводидактики : монографія* / за ред. Е. Палихати, О. Петришиної. Тернопіль : Підручники і посібники, 2021. С. 183–193. URL: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/19644/1/18_Kulbabska.pdf
5. **Кульбабська О.** Категорія двочленності речення як граматична універсалія. *Innovative pathway for the development of modern philological sciences in Ukraine and EU countries : Scientific monograph*. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2022. Р. 493–519. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/handle/123456789/5242>
6. **Кульбабська О. В.** Функційно-змістова еквівалентність різноструктурних синтаксичних одиниць у перекладних художніх текстах. *Слобожанський науковий вісник*. Серія Філологічні науки : наук. журн. / МОНУ, СДПУ імені А. С. Макаренка ; [гол. ред. О. М. Семенов]. Одеса : Вид-чий дім «Гельветика», 2024. Вип. 5. С. 28–33. DOI: <https://doi.org/10.32782/philsru/2024.5.5> (категорія «Б»).
7. **Кульбабська О. В.** Комунікативно-емоційний ефект афоризмів у публіцистичних текстах Надії Бабич. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського* : зб. наук. праць. Одеса : Вид-чий дім «Гельветика», 2024. Т. 35(74). № 1. Ч. І. С. 33–39. (Серія «Філологія. Журналістика»). DOI: <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2024.1.1/06>
8. **Островська Л.** Теоретичні проблеми синтаксису сучасної української мови : навчальний посібник / Л. Островська ; відп. ред. С. Пономаренко. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. 240 с. URL: <https://surl.luhzbbm>
9. Офіційний сайт української мови. URL: https://ukrainskamova.com/publ/chinnij_pravopis/sintaksis_i_punktucija/7
10. Сайт електронної бібліотеки «Україніка» НАН України. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/UA/elib.exe>
11. Сайт Інституту мовознавства імені О. О. Потебні НАН України. URL: <http://www.inmo.org.ua/library.html> 10
12. Сайт Інституту української мови НАН України. URL: <http://www.nas.gov.ua>
13. Тезаурус з комп'ютерної лексикографії. URL: <http://www.mova.info/Page3.aspx?l1=188&vucid=1>
14. Тезаурус з лінгвістичної термінології. URL: http://www.mova.info/mov_thes.aspx?l1=68

Політика академічної доброчесності

Дотримання політики щодо академічної доброчесності учасниками освітнього процесу при вивченні навчальної дисципліни регламентовано такими документами:

- ✓ «Етичний кодекс Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича» (2023). URL: <https://www.chnu.edu.ua/media/jxdfs0zb/etychnyi-kodeks-chernivetskoho-natsionalnoho-universytetu.pdf>
- ✓ «Положенням про виявлення та запобігання академічного плагіату у

Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича» (2024). URL: https://www.chnu.edu.ua/media/f5e1e0b1/plozhennya-pro-zapobihannia-plahiatu_2024.pdf